

Genom vilseledning vinner vi kriget

av Albin Malmenström

“Sun Tzu ... claimed all warfare can be boiled down to trickery and deception ...”¹

Résumé

During the Cold War, the Swedish Armed Forces used specific methods to achieve deception. Since the Cold War ended, the concept of deception has continued to be a constant in war, although the Swedish armed forces definition of it, and possible methods of achieving it, has become more and more abstract. This article argues that deception through specific methods and technologies should be brought back, although in a modern context surrounding multiple areas and throughout both the electromagnetic-, visual- and audible spectrum. Through this the Swedish Armed Forces will be able to achieve elements of surprise which furthermore equalize the strength comparison on the battlefield in regards to Russia's abilities. In the end, this could enable the possibility of victory for Sweden in a potential armed conflict.

UNDER DET KALLA kriget nyttjade Försvarmakten enkla medel för att vilseleda motståndaren. Denne ansågs vara materiellt starkare än oss varför betydelsen av att kunna dölja våra förband var ett prioriterat behov. Vilseledning kunde ske genom skenmål, exempelvis genom att aktuellt skenmål med hjälp av en blåslampa fick formen av ett Viggens-liknande flygplan, vilket i samband med flygspaning skulle efterlikna ett riktigt flygplan. Efter det kalla krigets slut försvann denna metod.²

I takt med nedrustningen av Försvarmakten tycks egna metoder för vilseledning blivit alltmer abstrakta och beskrivs idag mycket vagt i våra doktriner. Däremot beskrivs att motståndarens nyttjande av vilseledning ska anses som en förväntad metod.³ För den som följt debatten kring Försvarmaktens upprustning och Rysslands anfallskrig i

Ukraina känns följande påstående uppenbart: Vi är numerärt svagare än motståndaren. Styrkejämforelsen i planeringen landar rimligen i slutsatsen likt ovanstående påstående. Vår teknik och våra metoder är det som möjliggör en förändring i styrkejämforelsen gentemot Ryssland. Det är uppenbart att vilseledning bör ha en framträdande roll som metod även i vår strid och därav bör återinförandet av gamla metoder och samtidigt införandet av nya dito och förband vara en logisk åtgärd för att vara förberedd på att utkämpa framtidens krig.

Militärteori och svenska doktriner

Militärteoretikern Edward Luttwak har resonerat kring paradoxlogiken i krig som kort kan förklaras med exemplet i valet

av framryckningsväg, en bra och en dålig. Problematiken ligger i att välja den som är minst uppenbar för motståndaren. Men att inte göra det uppenbara är uppenbart och således blir det uppenbara inte längre uppenbart och vice versa. En paradoxlogik som enligt Luttwak endast kan brytas på ett sätt, genom överraskning, och överraskning i sig möjliggörs dels av operationssäkerhet och dels av vilseledning.⁴ Svenska försvarsmaktens doktrin för taktik beskriver överraskning för att nå målet, nämligen lokal överlägsenhet och kraftsamling.⁵

Även i den operativa doktrinen beskrivs överraskning som något försvarsmakten eftersträvar. Här uppmanas även till ett aktivt nyttjande av vilseledning för att nå målet.⁶ Luttwak hävdar att det inte funnits ett krig där vilseledning helt saknats, det vill säga att kriget aldrig varit fullt ut industriella.⁷ Med anledning av att vilseledning har en framträdande roll i krigföringen bör Sverige fokusera på vilseledning som en del i att maximera våra resurser. Men, hur kan vi vilseleda motståndaren om det inte finns metoder och medel för densamma?

Enkla medel för effekt

Det kan hävdas att styrkejämförelser kan anses vara som mest till vår nackdel när det kommer till jämförelsen i mängd materiel eftersom Ryssland har mer materiel än vi. Således fler artillerigranater, fler pansarvärnsrobotar, fler flygplan, fler markrobotar, fler luft- och sjömålsrobotar. Ryssland vill självklart skjuta dessa på mål som skadar den svenska Försvarsmaktens förmågor. Det elektromagnetiska spektrumet är en central faktor för många av dessa moderna vapensystem. Genom det elektromagnetiska spektrumet går det att uppnå både verkan, skydd och inhämtning av information. Sensorer kan identifiera mål, moderna kameror kan

upptäcka stabsplatser även i mörker, och nyttjandet av radioapparater kan upptäckas på långa avstånd.

Det är här, främst när det kommer till det elektromagnetiska spektrumet och övriga sensorer som framtidens vilseledning bör ta sin utgångspunkt. Genom enkla medel kan Försvarsmakten vilseleda motståndarens sensorsystem och mottagare. Detta medför att motståndaren nyttjar sina kvalificerade vapensystem på mål som de tror skadar försvarsmaktens förmåga, vilka i realiteten inte har någon direkt effekt. För att exemplifiera detta tydligare behandlas här några olika möjligheter:

1. I markarenan kan vilseledning av motståndarens förband ske både genom det elektromagnetiska spektrumet och genom motståndarens övriga sensorsystem, exempelvis kameror. Försvarsmakten kan nyttja små autonoma system (t ex radiostyrda bilar) alternativt små terrängfordon som förses med radiosystem. Genom programmering styrs radiosystemen att sända på ett sätt som efterliknar en mekaniserad bataljon/kompani/pluton. Härvid kan motståndarens telekrigssystem luras att tro att vi har fler förband i ett område än de vi egentligen har. Detta i kombination med att de verkliga styrkorna minimerar sina sändningar tvingas motståndaren till bekämpning av våra falska förband, vilket i längden påverkar deras logistik och för oss möjliggör strid på platser motståndaren inte förväntar sig. På detta sätt går det att uppnå överraskning och därmed möjligheten att uppnå lokal överlägsenhet.

Ytterligare exempel utgående ifrån markarenan är nyttjandet av skenmål i form av uppblåsbara fordon och falska ledningsplatser. Tack vare elverk, värmeplattor och mjukvarubaserade radioapparater

kan försvarsmaktens falska förband, i kameror, se ut som riktiga förband samt i det elektromagnetiska spektrumet utges sig för att vara verkliga förband. Alltså en utveckling av den förmåga vi förr behärskade men idag tycks ha glömts bort.

2. I luftarenan kan vilseledning dels ske i likhet med det som beskrivits för markarenan. Därvid menas att motståndarens flygande system dels identifierar förband som är falska och dels tvingar motståndaren nyttja vapensystem mot våra falska förband. I luften kan däremot UAV:er, militära eller enkla civila försedda med exempelvis radiosändare och reflekterande paneler, av motståndaren uppfattas som att vi har fler flygfarkoster i luften än vi egentligen har.
3. I sjöarenan kan vilseledning ske genom mycket enkla medel. Motståndaren kan vilseledas till att tro att vi har förband på platser där sådana inte finns och att de är fler än i verkligheten. Exempelvis små båtar försedda med radar, radio, sonarer eller reflekterande ytor som i motståndarens telekrigförings- och sensorsystem utges sig för att vara andra mål, exempelvis högvärdiga mål som korvetter, trossbåtar o s v. Därigenom kan vi tvinga motståndaren till att nyttja kvalificerade vapensystem som robotar och torpeder för att bekämpa mål som i realiteten inte påverkar vår krigföringsförmåga.

En kostnadsfråga?

Kritik kan riktas mot införandet av system som syftar till att förstöras av motståndaren utgående ifrån kostnadsaspekter. Detta genom att hävda att pengarna ska nyttjas så att vi uppnår så hög krigföringsförmåga som möjligt. Det kan argumenteras för att införandet av system och materiel som syftar till att förstöras av motståndaren inte

är rimligt då summan istället kan läggas på att köpa t ex ytterligare artillerisystem och därigenom öka krigföringsförmågan, iallafall ur ett kinetiskt perspektiv.

Här presenterade tekniska och materiella lösningar är inte sådana som kostar orimliga summor, åtminstone inte i jämförelse med nyttan. Varför ska inte Försvarsmakten införa system som markant ökar sannolikheten för att våra verkliga förband undgår bekämpning? Det handlar om att tvinga motståndaren att slösa sina resurser, men ännu viktigare, är att vi sparar resurser och framförallt liv!

Införandet av system och materiel som syftar till att vilseleda motståndaren och skapa förvirring har ytterligare en positiv konsekvens. Försvarsmakten kan genom dessa metoder påverka motståndarens beslutscykel. Oavsett grad av kvalitet hos de falska system vi nyttjar kommer dessa fortsatt att tvinga motståndaren att agera på den informationen som förmedlas. Sun Tzu menade att om en motståndare tvingas förbereda sig i hela operationsområdet blir denne svag överallt.⁸ Genom införandet av här skisserade metoder kan vi uppnå samma effekt. Vi kan sakta ner motståndarens beslutscykel, tvinga motståndaren att slösa med sina kvalificerade system och framförallt kan vi möta en svagare motståndare som kontinuerligt tvingas reagera istället för att agera.

Avslutning

Det ter sig tämligen uppenbart varför behovet av förband som specialiserar sig på vilseledning av motståndaren bör införas på både taktisk och operativ nivå. Förslag på lösning är att införa 1:a operativa vilseledningsbataljonen som specialiserar sig på att med enkla medel vilseleda motståndaren i mark-, sjö- och luftarenan. Det bör vara

naturligt för Försvarmakten att med dessa enkla medel skapa förvirring hos motståndaren. På detta sätt kan vi uppnå ytterligare synergier i striden, bli lokalt överlägsna och i slutändan vinna kriget.

Författaren är fänrik vid Livgardet.

Noter

1. Widen, J J och Ångström, Jan: *Contemporary Military Theory: The Dynamics of War*, 1 uppl, Routledge, 2015, s 154.
2. ”Nytt intresse för att dölja förband från upptäckt”, *Totalförsvarets forskningsinstitut*, 2023-01-26, <https://www.foi.se/nyheter-och-press/nyheter/2023-01-26-nytt-intresse-for-att-dolja-forband-fran-upptackt.html>.
3. *Doktrin för Gemensamma operationer*, Försvarmakten, 2020, s 18.
4. Op cit, Widen, J J och Ångström, Jan, se not 1, s 53.
5. *Reglemente Armé Taktik*, Försvarmakten, 2013, s 56.
6. Op cit, *Doktrin för Gemensamma operationer*, se not 2, s 128.
7. Op cit, Widen, J J och Ångström, Jan, se not 1, s 113.
8. *Ibid*, s 84.